

Yeni İnsan Yayınevi
Ekoloji Serisi

Fulya Marmara

1986 yılında Antalya’da doğdu. 2001-2004 yılları arasında, o zamanki adıyla Antalya Belediye Tiyatrosu’nda drama eğitimi aldı. Lisans öğrenimini Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda gerçekleştirdi. Aynı anabilim dalında yüksek lisansına devam ederken Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı’nda araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2017-2018 yılları arasında Fransa’da bulunan EHESS’de tez araştırmalarına devam etti. 2020 yılında Antroposen Çağı’nda Çevirinin Rolü: Antitürücü Yaklaşım ve Müdahil Çeviri başlıklı doktora tezini savunarak Yıldız Teknik Üniversitesi, Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim Doktora Programı’ndan mezun oldu. İnsan olmayan hayvanlar konusunda üretilen cehalet ve buna karşı çevirinin muhtemel rolleri üzerine araştırmalarına devam etmektedir.

Cehaletin Kültürel Üretimi ve Hayvanlar

Cehalet ve Tahakküm Süreçlerini
Nasıl Geri *Çevirebiliriz?*

Fulya Marmara

Yeni İnsan Yayınevi- 423
Ekoloji Serisi- 78
Cehaletin Kültürel Üretimi ve Hayvanlar
I. Baskı, İstanbul, Aralık 2022
ISBN: 978-625-8309-26-3
Genel Yayın Yönetmeni: Aytaç Timur
Editör: Arif Kabakçı
Son Okuma: Şükran Akan
Kapak Tasarımı: Carmen Schrettl
Dizgi: Emin Petek
Sertifika No: 12186

©Tohum Yayıncılık Turizm Reklam ve Sağlık Hizm. San. Tic. Ltd. Şti.
İçerenköy Mah. Değirmenyolu Caddesi Kutay İş Merkezi B Blok
No:18/6 Ataşehir/İstanbul
Tel: (0 216) 489 84 08

Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın, tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, hiçbir yolla çoğaltılamaz.

www.yeniinsanyayinevi.com
yeniinsanyayinevi@gmail.com
newhumanpublisher@yahoo.com
[facebook/yeniinsanyayinevi](https://facebook.com/yeniinsanyayinevi)
[instagram/yeniinsanyayinevi](https://instagram.com/yeniinsanyayinevi)
twitter.com/yeniinsanyayin

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli-Bağcılar-İSTANBUL
Sertifika No: 36150

Cehaletin Kültürel Üretimi ve Hayvanlar

Cehalet ve Tahakküm Süreçlerini
Nasıl Geri Çevirebiliriz?

Fulya Marmara

YENİİNSAN

BİRKAÇ SÖZ

Toplumsal hareketlilikleri önemseyen, önceleyen ve başından sonuna her türlü aşamasına dâhil olduğum bu yayına ilişkin birkaç söz söyleyebilmek beni mutlu etti.

Sevgili Fulya Marmara'nın doktora anlattısı tam bir yolculuk... Adım adım, diyalektik bir sürecin nasıl yapılandığına ve kendisini nasıl yapılandığına tanık oluyoruz. Tez sorunsalını insan olma ve insan olunma üzerine kurgulayan yazarımız, daha sonra, okumasını önerdiğim Fransız sosyolog Edgar Morin'in *Connnaissance, ignorance, mystère* deneme kitabıyla konusunu oluşturmaya ve olgunlaştırmaya başladı.

Yıldız Teknik Üniversitesi Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim programında sosyoloji odaklı derslerle çeviri nesnesine yaklaşmayı deneyimleyen Marmara, toplumsal alanda kendisini rahat hissetmiş ve sosyal olaylara/olgulara odaklanarak, yaptığı araştırma ve okumalarla, gittikçe toplumu sarıp sarmalayan bir tür cehalet/cahillik olgusunu kendi merkezine almayı ve çeviri eylemi çerçevesinde okumayı yeğlemiştir.

Yazarın diyalektik yolculuğu, iç ve dış sosyolojiler kapsamında hayvanların dünyasına girerek kendisine özgün, bir o kadar da özgür uygulama alanı yaratmış ve önce kendi dünyasına tek tek dâhil olan Minik (*Skopsko*), Böcek, Seyfi isimli kedileriyle, veganlıkla ilgili kararıyla yavaş yavaş yapılanmış, daha sonra da etrafını yapılandırmaya başlamıştır. Bu arada, kendi pratik alanından çıkarak Fransız çağdaş sosyolog Pierre Bourdieu'nün de vurguladığı gibi tezindeki pratik eylem alanını yaratmıştır.

Edgar Morin'in "çeviri her yerde" tanımıyla hayvanların dünyasını aralayarak çeviri eylemiyle buluşturan yazarımız, dillerarası, diliçi, türlerarası çeviri örnekleriyle alana yeni yaklaşımlar

odağında farklı bakış açıları kazandırmıştır. Bu da tabii ki farkındalık yaratarak, disiplinlerarası/–ötesi araştırmalara ve çalışmalara zemin oluşturmaktadır. Yeni yaklaşımlarla çeviri alanı artık hayvanlar dünyasında hareketlilik kazanarak, bu farkındalıkla farklı alanları da harekete geçirmektedir. Böylece, çevirinin bir tür işaret fişegi işlevinden söz edebiliriz.

Ayrıca yazar, cehaleti aralarken farklı kavramların da kapılarını açmaktadır. Antroposen Çağ'ın artık cehaletin kültürel üretimini beslediği ve ortak bir kontrol alanı oluşturduğu yadsınmaz gerçek hâline gelmiştir. Bu çalışma ile hayvanları merkeze oturtturarak, türçülük karşıtlığı, biyodemokrasi, etik-empatik gibi kavramsallaştırmaların olumsuz hareketleri ters yüz ettiğine ve tartışma ortamları yarattığına tanık oluyoruz. Bu hareketlerde çeviri eyleminin ne denli güçlü ve etkin rol oynadığını da deneyimliyoruz. Yazar, çevirinin farklı boyutları odağında işlediği örneklerle, insan merkezci ve insan biçimci bakıştan özgürleşmenin ve insanın yaşama dair anlatisının yeniden yazılmasının olabirliğini vurgulamaktadır.

Çeviri, burada hem her yerde hem de medyatör/arabulucu konumdadır. Yazarın, hayvan meselesine yönelik çeviri pratikleriyle, Antroposen Çağ'ında cehaletin kültürel üretim ve ortak tahakküm alanında, özellikle de çeviri/ekoloji ekseninde başlattığı iyileştirme hareketi, müdahil çevirinin ve müdahil çevirmenin rolünü görünür kılmıştır. Bireysel bir hareket, böylece, toplumsal dönüşümü tetikleyerek demokratikleşme kapsamında çok yönlü aktif bir duruşa dönüşmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere, açığa çıkan farklı eşitsizlik alanlarıyla baş etmenin yolu, dışavurum aracı olarak dil, sanat ve performans pratiklerinin yaratıcı/inovatif/iyileştirici rolünden, örgütlü iyilikten ve iyiliğin toplum-sallaşmasından geçmektedir.

Bu çalışmanın, çeviri aracılığıyla hayvansever, türçülük karşıtı ve hak odaklı düşünceleri, yöntemsel yaklaşımları siz okurlarla buluşturması ve çoğulcu hümanist çevirilere/çevirmenlere, çok yönlü yapılandırılmalarla çoklu sorumluluklara ve çoklu ortamlara taşıması dileğimle...

*Z. Emine Bogenç Demirel
Ankara, 16 Mayıs 2022*

YAZARIN NOTU

Bu kitap, gezegenimiz üzerindeki yaşamı iflas noktasına getiren cehalet ve tahakkümün özdeş bir mekanizma üzerine inşa edilmiş oldukları düşüncesi ve çeviri eyleminin bu mekanizmayı işleten hangi çarkları -biz istemezsek- döndürmeyeceği sorusu üzerine yazıldı.

Ekolojik bir felaketle karşı karşıya olduğumuz tarihsel dönemeçte, bizi çevreleyen yaşama bakışımızda yaşanacak devrimsel bir dönüşüm ve yaşamlarımızı yeni bir paradigmaya göre düzenleme fikri hayatta kalmak için elimizdeki tek seçenek gibi duruyor. Bu nedenle sizleri hem mağduru hem de sorumlusu olduğumuz tahakkümlerin ve cahilliklerimizin bizi bekleyen ekolojik felaketteki rollerini sorgulamaya ve bunların birey olarak insanlığımızı gerçekleştirmekten bizleri nasıl alıkoyduğunu düşünmeye davet ediyorum.

Diyebilirim ki sadece çeviriyi düşünmemi değil, çeviriyle düşünmemi sağlayan akademik talihim ve hayvanların maruz kaldıkları acılara dair artan farkındalığım kimi soruları sormayı akıl edebilmeme olanak sağladı. Bunlardan ilki “Çeviriyi -tıpkı matematiği fizik kurallarını anlamak üzere kullandığımız gibi- bir yöntem olarak kullanmak gündelik hayatlarımızda ne gibi değişiklikler yaratabilir?” sorusuydu. Bu soru üzerine düşündükçe elimdeki aracın tarih boyunca iki önemli konuda insanlığa hizmet ettiğini fark ettim. Çeviri, orijinal bilgiye ulaşmanın ve iki benzemez (sanılan) arasında iletişimi sağlamanın yegâne aracı olmuştu. İşte bu nedenle çeviri eyleminin bizi kapsayan canlı yaşama dair bilmediklerimizi ya da yanlış bildiklerimizi fark etmemizi ve onu anlamamızı sağlayarak, gerçekleşmesi

zorunlu olan dönüşüme devrimsel bir katkıda bulunabileceğini düşünüyorum. Dahası her birimizin çevirinin sunduğu olanaklara günlük hayatımızda başvurarak bu dönüşümü mümkün kılanlardan biri olabileceğini biliyorum.

Bu yolculukta cehaletin, yani bilmediklerimiz ile bildiğimizi sandıklarımızı ve tahakkümü ortaya çıkaran mekanizmaların peşine düşüyor, onlara temas etmeye, onları kavramaya ve onların karanlık katmanlarına ulaşmaya çalışıyoruz. Çevirinin dönüştürücü gücünü anlamanın topyekûn bir yıkımı işaret eden ekolojik süreci nasıl geri çevirebileceği üzerine bir düşünce egzersizi yapıyoruz. Normalimizin tuhaflığını dehşetle fark edebiliriz. Koku midemizi kaldırabilir. Gözlerimizi kaçırmak isteyebilir ve acıya duyulan tepkiye geri dönebiliriz. Hepsi iyileşmenin işaretleridir.

Bilimsel bir sürecin ürünü olan bu çalışma sadece akademi ya da hayvanlarla ilgili hassasiyet sahibi olan kişiler için değil, içi boşaltılan kavramlara göre yaşamaktan bunalmış, tutarsız normlardan yılmış, özü yakalamaya değil ıskalamaya yarayan bilgiden başı dönen ve aramızdaki bağlantılılığı sezen herkes için yazılmıştır. Samimiyetle çıkılması gereken bu yolculukta dönüşüm kaçınılmazdır.

Fulya Marmara
İstanbul, Haziran 2021

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	15
1. GİRİŞ: Gerçeğe Dayalı Bir Hakikat	19
1.1. Çeviri Etik-Empatik Bakışa Katkı Sağlayabilir mi?	30
2. CEHALET VE YANKILARI	33
2.1. Bilmek Mümkün müdür?	33
2.2. Cahilim, Cahilsin, Cahiliz	36
2.3. Cehaletin Tanımı	40
2.4. Bir Cehalet Sınıflandırması Denemesi	48
2.5. Cahillikten Cehaletbilim'e: Cehaletin Kültürel Üretimi	52
2.6. Cehaletin Kültürel Üretiminin Mekanizması	55
3. CEHALETİN KÜLTÜREL ÜRETİMİ VE ORTAK TAHAKKÜM	63
3.1. Hayvana Yönelik Etik Bakış	63
3.2. Türçülük Karşıtlığı	70
3.3. Nesneleştirme ve Kayıp Göndergenin İnşası	73
3.4. Hayvanın Değişen Roller ve Sonuçları Üzerine	89
3.4.1. Tarihsel Bakışa Dair	90
3.4.2. Bilimsel Bakışa Dair	97
3.4.3. Hukuki Bakışa Dair	104
3.4.4. Hayvan Hakları Örgütleri Açısından Hayvan	107
3.4.5. Kobay Doğulmaz Kobay Olunur	112
4. ANTROPOSEN ÇAĞINDA MÜDAHİL ÇEVİRİ	117
4.1. Çeviri ve Hayvanlar	117
4.1.1. Dillerarası Çeviri: Uzlaşan Bir Dil Oluşturma	118
4.1.2. Diliçi Çeviri: Çevirinin Yeniden Söyleme Gücü	127

4.1.3. Türlerarası Çeviri: Bütün Bildiklerinizi Hatırlayın!	139
4.2. Ortak Tahakkümün Yeniden Yazımı	145
4.3. Yeni Bir Toplum Sözleşmesi Arayışı	150
5. YENİ BİR PARADİGMAYA DOĞRU	163
SON SÖZ	167
KAYNAKÇA	171

TABLolar VE ŐEKİLLER LİSTESİ

Tablo 1: Cehalet Sınıflandırması Denemesi	49
Tablo 2: Kirpi Sözlük -Türcü Deyimler ile Atasözleri ve Diliçi Çeviri Örnekleri	127
Tablo 3: Türcü Sözlük	130
Tablo 4: Kirpi Sözlük – Hakaret ve Argo İçerikli Türcü Dil ve Diliçi Çeviri Örnekleri	130
Tablo 5: Türcü Sözlük –Hakaret ve Argo İçerikli Türcü Dil ve Diliçi Çeviri Örnekleri	131
Şekil 1: Antroposen Çağı İlişkisellik Haritası	28
Şekil 2: Bilimin ve Medyanın Araçsallaştırılması	60
Şekil 3: Cehaletin ve Ortak Tahakkümün Cehalet Nesnesinin Etrafında Oluşturduğu Anlatı Örnekleri ile Medya ve Bilimleri Araçsallaştırması	83
Şekil 4: Zulmün Dört Aşaması	98
Şekil 5: Kölelik ve Hayvan Sömürüsü	149

KISALTMALAR

ANU: The Australia National University (Avustralya Ulusal Üniversitesi)

CIRET: Le Centre International de Recherches et études Transdisciplinaires (Uluslararası Araştırma ve Disiplinlerarası Çalışmalar Merkezi)

CNRS: Centre national de recherche scientifique (Ulusal Bilimsel Araştırma Merkezi)

IPBES: The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (Biyçeşitlilik ve Ekosistem Hizmetleri Üzerine Hükümetlerarası Bilim Politika Platformu)

La SfZ: La Société française de Zoosémiotique (Fransız Hayvan Göstergebilimi Topluluğu)

LFDA: La Fondation Droit Animal, Éthique et Sciences (Hayvan Hukuku, Etik ve Bilim Vakfı)

INRAE: L'institut national de recherche pour l'agriculture, l'alimentation et l'environnement (Ulusal Tarım, Gıda ve Çevre Araştırmaları Enstitüsü)

TDK: Türk Dil Kurumu

TEŞEKKÜR

Keőfettiđim her yeni bilgiyi benimle aynı heyecanla karőılayan, bu bilgilerin peőine dűőme konusunda bana hep cesaret veren ve yol gűsteren Deđerli Hocam Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel'e çok teőekkür ederim. Kendisi cehalet üzerine çalıőmayı önerdiğinde merak ve heyecanla çıkılan bu yolun hayatımı őekillendirecek keőiőmelerle dolu olacağını tahmin etmemiőtım. Bu süreci anlaőıldıđımı hissederek özgür bir zihinle deneyimlemek benim için çok değerli ve őđreticiydi.

Gerçekleőtirdiđim saha çalıőmasında bana oldukça zengin bir kaynak sunan tüm katılımcı sözlüklerin yazarlarına, hayvan hakları konusunda çalışan ve doğrudan olmasa da dolaylı olarak bu kitabın ortaya çıkmasına vesile olan herkese teőekkürlerimi sunarım.

“Skopsko’ya ve onunla tanıştıktan sonra hayatıma giren Böcek’e ve Seyfi’ye... Açtıkları kapının ardında hem saf bir sevgi hem de hazine değerinde bilgiler buldum. En güzel hikâye onlarla başladı.

1. GİRİŞ: GERÇEĞE DAYALI BİR HAKİKAT

*Öğrenmenin Kadını, kal yanımda
Bilgiye aç zihnimi her şekliyle
Rehberlik et kalemime, döktüğümde adımı kâğıda
Yol göster bilginin ardına düşmüş aklıma
Bütün sorgulamalarımın elinden tut, sevgili Tanrıça*

Antik Mısır'da değerli bilgilerin kaynağı ve koruyucusu olarak görülen Tanrıça Seshat'a atfen okunan bir dua

Fransız ressam ve heykeltıraş Jean-Léon Gérôme, Anne-de-Beaujeu Müzesinin koleksiyonunda yer alan ve 1896'da resmettiği İnsanlığı Cezalandırmak Üzere Kuyudan Çıkan Hakikat¹ isimli tablosunda, elinde çalıdan sopası, dehşetle bakan karanlık gözleriyle tabloyu inceleyene doğru yönelmiş bir kadını resmeder. Kadının yüzündeki korku ve kızgınlıkla açılmış kapkara ağzı, onun çıkmakta olduğu kuyuya biz düşüverecekmiz gibi ürpermemize neden olur. Ressamın, Yunan filozof Demokritos'un "Aslında hiçbir şey bilmiyoruz çünkü hakikat, kuyunun dibinde yatıyor."² sözlerinden esinlendiği düşünülmektedir. Tabloda anlatılmak istenen de bu sözlerle bağlantılı bir efsaneye dayandırılır. Efsaneye göre günlerden bir gün Hakikat ve Yalan'ın yolları kesişir. "Güzel bir gün." der yüzünü gülümseyerek Hakikat'e dönen Yalan. Hakikat inanmayan gözlerle çevresine bakınır ve Yalan'ın

1 Aksi belirtilmediği sürece tüm çeviriler bana aittir.

2 "The Truth Coming Out of Her Well to Shame Mankind", The art story, <https://www.theartstory.org/artist/gerome-jean-leon/artworks/> [21.07.2020].

sözlerinin gerçeği yansıttığını anlar. Bu, sahiden de güneşin altın ışıklarıyla doğayı süslediği bir gündür. Yalan “Göl daha da güzel.” diyerek devam eder. Hakikat ona yine inanmaz. Göle döner yüzünü ve gölün zümrüt gibi parlamakta olduğunu görür. Bunun üstüne Yalan koşar ve kendisini suya bırakır: “Bak, su daha da güzel, hem de ılık. Hadi, birlikte yüzelim!” der. Hakikat parmaklarının ucunu suya değdirir ve şaşkınlıkla Yalan’ın yine doğruyu söylemekte olduğunu anlar. En sonunda Hakikat Yalan’a güvenir, kıyafetlerini çıkarır ve suyun dinginliğine kendini usulca bırakır. Kısa bir süre sonra Yalan sudan çıkar, Hakikat’ın kıyafetlerini üstüne geçirdiği gibi ortadan kaybolur. İşte o günden bu yana, Yalan’ın giysilerini giymeyen Hakikat, bir kuyunun dibinde saklanmaktadır. Ne zaman kuyudan çıkmaya niyetlense insanlar Hakikat’i ayıplar, ona sırtını döner, ondan kaçır ve kimse onun yüzüne bile bakmak istemez.

Ekolojik felaketle somutlaşan, gerçeklerin üstüne inşa edilmeyen hakikat algımızın iflas ettiği tarihsel bir dönemeç ya da daha da kötüsü bir çıkmazdayız. Diğer deyişle dünyayı anlamlandırma modelimizin işlemez hâle geldiğini görüyoruz. Bu anlam krizinin nedenini teknolojik gelişmişliğimizin oldukça gerisinde kalan sosyo-kültürel inşalarımızda aramak gerekebilir. Bu yapılar adalet anlayışımız, ekonomik işleyişler, bilimsel çalışmalarımız, eğitim kurumlarımız, savunma sistemlerimiz, sanatsal etkinliklerimiz ve kullandığımız dil gibi toplumsal uzlaşım alanlarını ve organizasyonları kapsar. Bu noktada insanın dünyayla devinmekte olan bir varlık olmadığını fark etmemiz gerekir. İnsan, dünyanın dışında ve gözlemci konumundadır. İnşa ettiği hayat, ondan ne anladığına bağlı olarak şekillenir. Gerçekliğine doğrudan erişim sağlayamadığı bu varlığı kendisi için anlaşılır kılmaya çalışmak, insan için hayati bir ihtiyaç hem toplumsal hem de bireysel boyutta gerçekleşen bir çeviri etkinliğidir. Çünkü *biz olmayanı* her anlama çabası aynı zamanda bir çeviri eylemidir. Bu çabamız doğrultusunda çeşitli disiplinler yoluyla sınıflandırmalar yapar, adlandırır, tanımlar, bölümlere ayırır, etiketlendirir ve kendimiz açısından anlaşılır kılmaya çalışırız. Bu sürecin sonucunda da bizi çevreleyen yaşamdan anladığımız her neyse buna göre bir dünya yaratmış oluruz. Hayatın onu anlama

çabamız sonucunda gerçekleşen inşasını ünlü Fransız sosyolog, antropolog ve filozof Edgar Morin şu sözlerle açıklar:

“(…) dış dünyanın gerçekliği insanileştirilmiş bir gerçekliktir; onu doğrudan değil insana özgü zihnimiz aracılığıyla biliriz. Bu gerçeklik sadece algılarımızla ve algılarımızda değil, dilimiz aracılığıyla ve dilimizde, kuramlarımız aracılığıyla ve kuramlarımızda, felsefelerimiz aracılığıyla ve felsefelerimizde, kültürlerimiz aracılığıyla ve kültürlerimizde, toplumlarımız aracılığıyla ve toplumlarımızda çevrilir ve yeniden inşa edilir. (...) bizim dışımızda olan bir gerçekliğin çevirisini fiziksel, toplumsal, tarihsel olarak inşa ederiz.”³

İnsanlık olarak vardığımız noktada, bu hayat inşasının pek çok açıdan iflas ettiğini görüyoruz. Bunun nedenlerinden en önemlisi insanın hayatı yorumlama sürecini kendine mal etmesidir. Diğer bir deyişle, hikâyenin kendi bakış açısından gerçekleşen anlatımını, tek gerçekmiş gibi kabul etmesi ve hatta giderek buna inanması, gerçekliğin farklı görünümünü böylelikle gasp etmesidir. Tüm anlama, anlamlandırma ve yaratım süreçlerimiz insan merkezlidir ve her şeyin ölçütü insani bakıştır. Bu bir mozaik aynı renkten taşlarla oluşturmaya, desene sadece kendi rengini dayatmaya benzer. En sonunda desen kaybolur ve hayat solar, gezegende olan da budur. Bu tür bir anlama çabası anlama dair tüm ihtimalleri ve zenginliği ortadan kaldırır. O hâlde denilebilir ki varoluşumuzun tam ortasındaki anlama ihtiyacımızı hem bize hem öteki olarak gördüklerimize hizmet eder şekilde karşılamak için kapıyı bize açma olasılığı olan tek anahtar, dünyayı nasıl yorumladığımıza / çevirdiğimize dair yeni bir bakış olabilir. Yeni bir anlama çabası ve onun yansıması olan kurumlar ve pratiklerimiz; yaşam olarak adlandırdığımız deneyimin gelişmişliğini, hayatın inceliklerine dair kavrayışımızın keskinliğini, anlama dair ihtimallerin çeşitliliğini ve bir aradalığın estetiğini belirleyecektir. Dahası gezegendeki geleceğimiz de buna bağlıdır. Diğerlerini duyabilmek için sesimizi biraz alçaltmamız gerekir.

³ Edgar Morin, *Connaissance, ignorance, mystère* (Paris: Fayard, 2017), 30.

Anlama ve anlamlandırma modelimizin takır tukur seslerle ve sağından solundan vidalar attırarak can çekişmesi sadece hakikatimizi boş anlatılar üzerine inşa etmekten kaynaklanmıyor. İnsan olarak her ihtiyaç duyduğumuz konuda nesnel verilere sahip olmadığımızdan gerek iç dünyamıza gerek kolektif izlenimlerimize bakarak icat etmek zorunda kaldığımız hakikatin, hayata çelişkilerle dolu olarak uygulanmasından da kaynaklanıyor. Böylelikle hayata söylemde attığımız anlamın temelleri çürümeye terk edilmiş oluyor. Üstelik varsaydığımız anlam üzerine temellenen değerlerimizin hayata tutarlılıkla uygulanmamasını tamamen yok sayma kapasitesine sahibiz. Anlam krizimizi doğuran; ilkelere dayanan ve yaşam algımızda bir anlam bütünlüğü görünümü yaratan –belki de böyle bir bütünlük yoktur ama bizim kesin olarak bir anlam bütünlüğü algısına ihtiyacımız vardır- bir etik değerler sistemine henüz sahip olmayışımızdır. Bundan evrensel olduğunu söylediğimiz bazı ilkelerimizin farklı topluluklar söz konusu olduğunda ardına “ama” eklenerek uygulanmalarını kastediyorum. Tüm dezavantajlı grupları -hayvanlar⁴ da dâhil olmak üzere- tutarlı olarak kapsayacak şekilde ayrımcılıkların üstesinden gelememiş olmamız, hatta bu yönde bir niyet belirtmeye gerek duymuyor olmamız bu çatlaklarla dolu bütünsellik anlayışımızın göstergelerinden biridir. Ne var ki görmezden gelmeyi seçtiğimiz gerçeklerin, diğer bir deyişle farkına varmadığımız çifte standartlarımızın ölçülebilir sonuçları vardır.

Dünya küresel ölçekte ve toplumsal, ekonomik, politik dinamiklerin etkileşiminde şekilleniyor. Dolayısıyla bu ayrımcı bakışın sonuçları ne sadece tek bir toplumsal grubu ne de sadece toplumsal, ekonomik ya da politik alanlardan birini etkilemektedir. Çok boyutlu çıkmazlarımızın en güncel ve en acil çözüm bekleniyse hiç kuşkusuz ekoloji temellidir. Bugün dünyanın en büyük sorunu bizi kapsayan yaşam ağına dair farkındalığımızın ve ona yönelik demokratik bakış açımızın yokluğunda ortaya çıkan bir anlam krizi ve bu anlam krizinin somutlaşmış sonucu olduğu anlaşılan ekolojik yıkımdır.

---

4 “Hayvan” sözcüğü “insan olmayan hayvanlar” anlamında kullanılmıştır.

Bilim insanları içinde yaşamakta olduğumuz ve insanın tür olarak gezegeni şekillendirecek ölçekte bir güç haline geldiği zaman aralığını Antroposen Çağı olarak adlandırmaktalar. Gezegenin yapısının insan kaynaklı nedenlerle değişikliğe uğradığı ve geri dönülemez şekilde tahrip edildiği yeni bir jeolojik çağı temsil eden Antroposen Çağı, aslında teknolojik gelişmişliğini yansıtmaması bakımından insanın gücünü, bu gelişmişliği kontrol edemeyecek noktaya gelmesi açısından da bu gücün kırılabilirliğini ortaya koyuyor.

Antroposen kavramı ilk olarak 1934-2012 yılları arasında yaşamış, biyoloji alanında çalışmış, çevreci bir araştırmacı olan Eugene F. Stoermer tarafından ortaya atılmış; 2000 yılının Şubat ayında, Kimya alanında Nobel Ödülü'ne layık görülen Paul Crutzen tarafından Meksika'da gerçekleşen uluslararası bir konferansta yeniden dolaşıma sokulmuştur. Crutzen gezegendeki insan etkileri hakkında yapılan bir tartışmada, ozon tabakası ile ilgili çalışmalarından yola çıkarak artık Holosen'de değil Antroposen'de olduğumuzu ilan etmiştir.⁵ İki yıl sonra *Nature* dergisinde yayımladığı makalesinde de bu teorisini ayrıntılandırmış ve kavram uluslararası düzeyde kabul görmüştür.⁶ Crutzen'a göre James Watt'ın buhar motorunun patentini aldığı ve Sanayi Devrimi'nin sembolik olarak başlangıcı sayılan 1784 yılı Antroposen Çağı'nın da başlangıcı olarak kabul edilebilir.⁷ Bu sürecin en ölümcül etkileri küresel ısınma, biyoçeşitliliğin ciddi şekilde azalması, bitki örtüsünün kaybı, ormansızlaşma, atmosferin, okyanusların ve toprağın yapısında yaşanacak kimyasal değişiklikler olarak sıralanıyor. Yaşanan iklim değişikliğinin hemen akla gelebilecek toplumsal sonuçlarıysa salgınlar, su baskınları, söndürülemeyen yangınlar, zorlaşan yaşam şartları, kaynak rekabetinin artması ve bu nedenlerle ortaya çıkabilecek toplumsal gerilimler ile göç dalgaları olarak sayılabilir. Görüldüğü gibi, bu sonuçlarla hem ekosistemin hem de toplumsal işleyişin dengesi

5 Christophe Bonneuil, Jean-Baptiste Fressoz, *L'Événement Anthropocène: La Terre, l'histoire et nous*, (Paris: Éditions du Seuil, 2013) 17.

6 Claude Lorius, Laurent Carpentier, *Voyage dans l'Anthropocène*, (Paris: Actes Sud, 2010) 41.

7 *age*, 60.

tamamen bozulmaktadır. Yıkımın ekosistem üzerindeki etkilerini sayısal veriler aracılığıyla düşünmek durumun ciddiyetini daha iyi anlamamıza yardım edebilir. Antroposen Çağ'ında biyoçeşitliliğin normal şartlara oranla 1.000 katı fazla hızla azaldığı tahmin edilmektedir. Dünyada var olan 100.000 koruma alanıysa en iyi tahminle yok olmakta olan türlerin sadece %5'ini kurtarabilecek kapasitededir. Bu hızla devam ederse türlerin %20'sinin 2030'a kadar yok olacağı öngörülebilir.⁸ Kitlesele bir yok oluş tehdidiyle karşı karşıyayız. Sorun sadece kendi açımızdan deneyimleyeceğimiz bir hayatta kalma mücadelesi olsa belki insanın gidişiyile acısı son bulacak milyarlarca canlının kurtuluşu teselli kaynağımız olabilir fakat sorun, önce aidiyet hissettiğimiz alanları/ anları daha sonra da sevdiklerimizi birer birer kaybedeceğimiz uzun ve ıstıraplı yıllardan oluşan hayatların bizi ve çocuklarımızı bekliyor olması.

Ne var ki Slavoj Žižek'in belirttiği gibi bir felaketin mümkün olduğunu biliyoruz fakat buna inanmıyoruz. Gerçeği görmezden gelmeyi ya da onun yalan olduğunu iddia etmeyi seçiyor, hakikatimizi buna göre inşa ediyoruz. Zihinlerimizde süreci normalleştirmeye çalışmamızı insani ve doğal bir savunma şekli olarak kısmen açıklayabilsek de tepkisizliğimizin kendiliğinden ortaya çıkmayan başka nedenleri de olabilir. Bunlar bilgi paylaşımının kesintiye uğratılması, kasıtlı yaratılan bir bilgi kirliliği, olayın gerçekliğine dair sürekli gündemde tutulan şüphe, dikkatin başka yöne çekilmesi gibi bilinçli stratejilerdir. Ekolojik yıkıma olan tepkisizliğimiz ve bu uyurgezer hâlin asıl nedenlerine yönelik bilgisizliğimiz birbirlerini besleyerek büyür. Tepkisizliğimiz ve cehaletimiz gezegende kendimize ve diğer canlılara biçtiğimiz rolle perçinlenir. Ne yazık ki canlı yaşamın en önemli oluşturucularından biri olan hayvanlar, bu bakışın en önemli mağdurudur. İnsanın, üstünlüğü ona bahşedilen bir özellik olarak kabulü ve bunu diğer canlılara dayatan yorumu; hayvanı, insanın gözünde nesneleştirir ve kullanılır kılar. Bu nedenle hem sahte zaferlerimizin hem de büyük trajedilerimizin değişmez en büyük kurbanı hayvanlardır. Oysaki gezegeni paylaştığımız canlılara biçtiğimiz rol kendi kaderimi-

---

⁸ Bonneuil, Fressoz, age, 21.

zi belirlemektedir, onları tüketirken tükenen ve tüketilen bizizdir.

Birleşmiş Milletlere bağlı IPBES'in (The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) 2019'da yayımladığı raporu incelediğimizde hayvanlarla ilgili çifte standartlarımızın somut sonuçlarına dair birkaç örnekle karşılaşırız.⁹ Bu rapor 145 uzman tarafından kaleme alınan 15.000 yayından elde edilen verileri derlemektedir. Hayvancılık ve biyoçeşitlilikte yaşanan erozyon arasındaki bağlantıyı ortaya koyan rapor, yeryüzündeki karaların %75'inin insan aktiviteleri için kullanıldığını ve bunun büyük kısmını da hayvancılığa ayrılan alanların kapladığını ortaya koyuyor. Diğer yandan doğal yaşamla ilgili çalışan tarafsız kuruluşların hazırladığı raporlarda, mera haline getirilen verimli alanlarda yaşanan ormansızlaşma, hayati öneme sahip su kaynaklarının et üretimi için yarardan çok uzak şekilde kullanımı ve hayvancılık etkinlikleri sonucu atmosfere salınan metan gazının sera gazı salınımını artırması ile ilgili sonuçlar paylaşılmaktadır. Örneğin fosil yakıtlarla çalışan özel arabalarımızın, kamyonların, uçakların ve tüm diğer taşıtların neden olduğu karbondioksit üretimi sera gazı salınımının %13'ünü ortaya çıkarırken hayvancılığın toplam sera gazı salınımının %18'ine sebep olduğu söylenebilir.¹⁰ Peki, bunca veriye rağmen nasıl oluyor da küresel ısınma söz konusu olunca akla sadece fosil yakıtlar ve plastik kullanımı geliyor? Bu konudaki cehaletimizi nasıl açıklayabiliriz?

1972'de Stockholm'de düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı'nda alınan bir kararla 5 Haziran Dünya Çevre Günü olarak ilan edilmiştir.¹¹ Bu özel gün kapsamında her yıl bir tema seçilerek çevreyle ilgili sorunlara dair gündem maddeleri ve bunların muhtemel çözümleri farklı bir ülkenin ev sahipliğinde tartışılır. Çeşitli yılların temalarından bazıları şunlardır: 1974:

9 IPBES, "2019 Biyoçeşitlilik ve Ekosistem Hizmetleri Üzerine Küresel Değerlendirme Raporu" <https://services.tubitak.gov.tr/edergi/user/yaziForm1.pdf?cilt=51&sayi=1026&sayfa=32&yaziid=43051> [10.08.2020].

10 "Greenhouse Gases", The Role of the Animal Agriculture on Greenhouse Gas Emissions, <https://www.cowspiracy.com/facts> [12.09.2020].

11 Birleşmiş Milletler, "Five Decades of Environmental Action" <https://www.un.org/en/observances/environment-day/background> [01.08.2020].

“Tek bir Yeryüzü”, 1976: “Su: Hayatın Kaynağı”, 1989: “Küresel Isınma Alarm Veriyor”, 2005: “Yeşil Şehirler, Gezegen için Bir Plan!”, 2015: “7 Milyar Hayal, Tek Bir Gezegen”, 2018: “Plastik Kirliliğiyle Mücadele!”, 2020: “Doğanın Zamanı Geldi!”¹² Ne kadar zaman kaybettiğimizi en net ve basit şekilde Dünya Çevre Günü için seçilen bu temalar gösteriyor. Vardığımız noktada sahip olduğumuz veriler, geçmiş örneklerini verdiğimiz gündem maddelerinin işaret ettiği sorunların bir farkla aynı kaldığını bize göstermektedir: İnsan gerek gerçeğe dair çarpık bakışı gerek üstünlük yanılgısı ve değerler anlamındaki samimiyetsizliğiyle yalnızca kendinden başka canlıları değil, kendi geleceğini de tehdit eder hâle gelmiştir.

Dünya Yaşam Fonu'nun paylaştığı bilgilere göre gezegenin sıcaklığı sanayileşmeden önceki dönemlere göre 1 derece arttı bile. Önümüzdeki yıllarda deniz seviyesindeki yükselme, su baskınları, kuraklık, kasırgalar gibi olağanüstü hava koşulları, farklı virüsler, okyanuslardaki asit oranında artış ve su kıtlığı gibi olağandışı durumlarla daha sık karşılaşacağız.¹³ Tüm bu bilgiler yaşama şeklimizde köklü değişiklikler gerçekleştiremezsek ekolojik yıkımın insan yaşamına uygun bir dünyanın sonunu getireceğini gösteriyor. Sonuç olarak Antroposen Çağı bize bağlantılılığı en yalın hâliyle göstermektedir: Zarar verirsen zarar görürsün. Dikey hiyerarşiye dayanan dünya algısında doğaya ve özellikle hayvana tayin edilen düzlem ve insanın tek yönlü dünya yorumunu tüm yaşama dayatması dönüp yine insanı vuran bir bumeranga dönüşmüştür. Antroposen Çağı ise aradaki ilişkiyi insanın reddedemeyeceği şekilde görünür kılıyor. Tüm sınıflandırmalarımızı, etiketlerimizi, kategorilerimizi ve şemalarımızı, kısacası tüm hikâyelerimizi etik ve empatik bir filtreden geçirerek yeniden düşünme zorunluluğumuz bulunmakta. Zira yeni bir tufanın eşliğinde olduğumuz söylenebilir. Kim bilir, belki de Nuh, hayvanları da kurtardığı için kurtarılmıştır. Hikâyeyi nasıl anlatacağımıza biz karar vereceğiz.

12 Ron Mader, “World Environment Day”, <https://www.planeta.com/world-environment-day/> [01.08.2020].

13 WWF, “Impacts of Global Warming”, <https://www.wwf.org.au/what-we-do/climate/impacts-of-global-warming#gs.eb8lb6> [24.08.2020].

İnsan, gezegendeki ortak kadere dair yaygın bir körlükten mustarip ve evrensel değerler bakımından son derece tutarsız kararlar alıyor. Örneğin bugün geldiğimiz noktada hayvan psikolojisi alanında yapılan pek çok saygın araştırma bulunmakta ve hayvanları kâr aracı olarak kabul eden kurumlar bile yayımladıkları kitapçıklarda hayvan refahından ve hayvanların stresten nasıl etkilendiğinden bahsediyor. Tabii ki bu bilgi hayvanlardan mümkün olan en yüksek kârın elde edilmesini sağlamak üzere paylaşıyor fakat bir yandan da bir gerçeğin olumlaması niteliği taşıyor. Hayvanlar strese giren ve psikolojik hassasiyetleri bulunan nesnelere olduklarına göre; acı çekebilen, psikolojisinden bahsedebildiğimiz, güvenlik ihtiyacı duyan, topluluğuna yönelik duygusal bağlar geliştiren bir varlığın tüketilmemesi mümkünken tüketilmesini onaylamak, evrensel değerler anlamında tutarlı bir davranış mıdır? İşte bu çarpık bakışın dezavantajlı gruplar üzerinde pek çok erdemsizliği normal kılması, ekolojik çıkmazı ortaya çıkaran mekanizmadır. İmtiyazları evrensel değer sanışımızın yarattığı adaletsizlik en son ve yıkıcı darbesini ekolojik çöküşle vurmuştur. Öyle olmasa bile, yeryüzündeki adaletsizliğin temel nedenlerinden biri de söylemde sahip olduğumuz değerlerin kendimize yakın hissetmediklerimiz söz konusu olduğunda, akıl almaz bir körlükle yok sayılması, eğilip bükülmesidir. Kötülük bir kez onaylandığında zayıftan güçlüye doğru artık her toplumsal grup risk altındadır. Bu anlamda gezegen, her zaman doğalla iç içe süregelen kültürel düzlemde de bağlantılıklar üzerine kurulmuştur. Özne dünyalarımızda, dünya yorumumuzda konumlandırılışına bağlı olarak herkes potansiyel bir kurbandır. Bir kişi için adaletsizlik herkes için doğacak adaletsizliklere gebedir ve “kişi” tanımına hayvanlar da dâhildir. Avusturyalı yazar Elizabeth Farrelly bağlantılılığın yok sayılışı dolayısıyla yaşanan anlam krizi ve ekolojik yıkımın birbirleriyle ilgisini şöyle ifade eder:¹⁴

“İklim değişikliği –bütün o çöpler, ampuller ve katledilen ormanlarla birlikte- bir sağ kalım krizinin de ötesinde, bir anlam krizine işaret ediyor. Ya her şeyin birbiriyle özsel bir bağlantı içinde olduğunu kavrayıp anlam üretme olanaklarımıza yeniden yatırım yapacağız ya da ölüp gideceğiz.”

14 Elizabeth Farrelly, *age*, 13.

Antroposen Çağı'nda anlamlandırma hünerlerimizi budayan ve dolayısıyla hakikat tariflerimizi çoraklaştıran ilişkiselliğin reddinin imkânsızlığını aşağıdaki tablo ile anlatmaya çalıştım.¹⁵

Şekil 1: Antroposen Çağı İlişkisellik Haritası

ISEE, “Çevre Etiği ve Felsefe”, <https://enviroethics.org/2013/10/25/cfp-11th-meeting-on-environmental-philosophy/> [24.07.2020].

Görüldüğü gibi, Antroposen ne sadece ekonomi ya da toplumsalla ne de sadece doğayla ilgilidir. Tüm yönleriyle, bingülü bol bir dünyanın yansımasıdır. Bu, aidiyetlerimize, etik değerlerimize, ekonomik yapılanmalarımıza, tüketim alışkanlıklarımıza, adalet anlayışımıza, çarpık demokratik bakışımıza, anlam dünyamızı çorbaya çeviren bilgi kirliliğine ve zayıf gerçek algımıza yaşamın verdiği yanıttır. Dünyanın gördüğümüz hâli algımızın her alandaki sonuçlarının en kolektif yansımasıdır.

İnsanın var olmaya devam etmek için yeni bir ekolojik düşünce şekline ihtiyaç duyduğu açıktır. Morin, bahsettiğim ilişkiselliğe dair kayıtsızlığımızın kökenini, önerdiği yeni bir ekolojik düşünüşün zıttı olan bilme şeklimizde bulur. Morin’e göre ekolojik yıkımla karşı karşıya kalmamızın nedeni “Bilgiyi bölümleyen, disiplinler arası bir yaklaşımı gerektiren bütüncül

¹⁵ Tabloyu oluştururken Uluslararası Çevre Etiği Topluluğu’nun (ISEE) oluşturduğu tablodan yararlandım ve bu bağlantılığa farklı öneriler getirdim.

sorunları parçalara ayıran (...)”¹⁶ diğler bir deyişle bizi âdeta cahil bırakan bilme şeklimizdir. Fransız düşünürün de belirttiğı gibi bağlantılılıkları gören çoklu bakış açısının yokluğı René Descartes’tan bu yana insanı bir nesnelere dünyasının öznesi olarak gören düşüncenin varlığını pekiştiriyor. Bu ayrılık bilincine göre hareket ettiğimizde, elde ettiğimiz verileri diğler canlılarla olan ilişkiselliğimizin farkında olarak kullanmak mümkün olmaz. Doğadaki yerini değerlendiremeyen ve kendi dışındaki canlı yaşamla bağlantısını göremeyen insan ve onun hayat yorumu bu nedenle yıkıma mahkûmdur. Değler anlamındaki tutarsızlığı sistemin dengeli işleyişini imkânsız kılar. Örneğın, biyolojinin canlı olarak adlandırdığı varlık, ekonomi alanında mal olarak sınıflandırılırsa arada kalan adalet sistemi de “Tüm canlıların yaşama hakkı vardır ama bazılarının daha çok yaşama hakkı vardır.” bakışını normalleştirme aracı haline gelir. Bu kabul, sözde bir adalet ortaya çıkarır. Aslında adil olmayan böylesi bir adalet anlayışı bilinçsiz de olsa bir defa onaylandığında toplumun tüm kesimlerine yayılma ve uygulanma ihtimali taşır. Çünkü asıl onaylanan tekil bir durum değil, adaletsizliğin kendisi olur. Morin’e göre canlılara karşı tutumumuzu devrimsel bir şekilde değiştirecek ve yaklaşmakta olan felaketten en az zararlı kurtulmamızı sağlayacak dönüşüm için gerekli olan ekolojik bakış şöyledir:

“Yeni ekolojik düşünce şekli; dünya toplumu çerçevesinden bakan, ilişkisellikleri ortaya koyan, heterojen sistemler arasındaki etkileşimleri tespit eden, izole edilmiş disiplinlerin ötesine geçen, gerçekten disiplinler arası olan bir bilimsel anlayış gerektirmektedir.”¹⁷

Kurtuluşumuzu mümkün kılacak dönüşüm, farklı bilim dallarının uyumlu çalışmalarını esas alan radikal bir samimiyet testine tabi tutulmuş bir değler bütünü oluşturmakla ve hissetme kapasitelerini şiddetle ve her türlü öz aldatmayla inkâr ettiğimiz

16 Edgar Morin, *Écologiser l’homme: la nature du futur et le futur de la nature* (Paris: Lemieux éditeur, 2016), 12.

17 *age*, 31.

canlılara yönelik etik-empatik bir bakış geliştirmekle mümkün görünmekte. Bir paradigma değişiminden bahsediyoruz.

1.1. Çeviri Etik-Empatik Bakışa Katkı Sağlayabilir mi?

Şüphesiz ki ekolojik çöküş pek çok alandan araştırmacının olduğu gibi çeviri alanındaki araştırmacıların da dikkatini çekiyor ve bu konudaki çalışmalar her geçen gün artıyor. Bu kadar kapsamlı bir problemin sınırlı bir alana ait pratikler üzerine çalıştığı düşünülen çeviri ile nasıl ilişkilendirilebileceğini ve çevirinin burada diğer alanlara göre gerçekten de öncelikli bir role sahip olup olamayacağını sorgulayabilirsiniz. Okuduğunuz kitap çoklu bakışla bütüncül bilgi anlayışının farkındalığında ve türçülük karşıtlığı, çeviri sosyolojisi ve cehaletbilimin kesişiminde yazıldı. Dolayısıyla bu kitap; insan olarak bizim de parçası olduğumuz bir yaşam ağını, ilişkiselliklerinin değerlendirmesini yaparak ve değerler önceliği belirleyerek hayvanlar özelinde düşünmeyi öneriyor. Bunu yaparken normalleştirdiğimiz acıları anlamak üzere hayvanlara dair bilmediklerimizi ve bildiğimizi sandıklarımızı, yani hangi kör noktaların bizi cahil bıraktığını anlamak için de cehaletbilime başvuruyoruz. Çeviri ise bağlantılılığı aydınlatma, anlamlandırma olanaklarımızın zenginliğini ortaya koyma, değişimin hem bireysel hayatlarımızda hem çevremizde gerçekleşmesini sağlama potansiyelini gösterme rolüyle öne çıkıyor. Takip eden bölümlerde bunları nasıl mümkün kıldığını sahadan örneklerle somutlaştırmaya çalışacağım fakat şimdilik çevirinin hepimizin bildiği gibi bir dilde söyleneni başka bir dilde yeniden söyleme eylemi ve dahası tüm riskleri ve ödülleriyle, yeniden söyleneni nasıl söyleyeceğine karar verme gücünü de barındıran bir egemenlik alanı olduğunu belirtelim. Bunu anladığımız zaman gerçekliğine bir türlü temas edemediğimiz bu dünyadan anladıklarımızı başka türlü somutlaştırma ihtimalimiz olduğunu, yani “başka türlü bir şey”in de mümkün olduğunu kavramış oluruz.

Belirtmek isterim ki Antroposen Çağı’nı hayvanlar özelinde

ele almamın ilk ve en önemli nedeni “bildiğimiz bilmediklerimiz” en büyük mağdurunun hayvanlar olmasıdır. Bu seçimin diğer nedeniyse doğal dünyanın en önemli parçası olan hayvana dair çarpık bakışın öngörülen ekolojik felâketteki birincil rolüdür. İnsanın dünyayı anlamlandırma süreçlerine art niyetli şekilde yapılan ve bu çalışma boyunca gözlemlene imkânı bulduğum kimi müdahalelerin neden olduğu acı sonuçların yola çıkış noktası doğruladığını söyleyebilirim.

Kitabın devamında hem bahsedilen konuları daha iyi anlamaya çalışacak hem de bazı sorular soracağız:

- (1) Cehaleti nasıl tanımlayabiliriz? Cehaletin türleri var mıdır? Cehaletimize dair bir sınıflandırma yapmak mümkün müdür?
- (2) Cehaletin kültürel üretimi ve tahakkümün ortaklığı arasında dezavantajlı gruplar açısından bir bağlantı kurulabilir mi?
- (3) Çeviri alanı, içinde bulunduğumuz anlam krizini aşmak için hayvan meselesi konusunda neler vadebilir? Antroposen Çağı’nda cehaletin kültürel üretimi ve örtüşen tahakkümler konusunda çeviri nasıl müdahil olabilir?

Öyle görünüyor ki değerlerimizi gerçeklerden ürettiğimiz hakikate uygun yeni bir anlam eksenine çekemezsek biz de kuyunun dibinde yerimizi alacağız. Gerçeklerden yola çıkarak etik değerlerimizi bir anlam bütünlüğü oluşturacak şekilde tekrar tasarlama sorumluluğu önümüzde durmaktadır. Bunu yapabilmek için ilk önce gerçekle kopan ya da koparılan bağımızı yeniden kurmamız gerekiyor. Bu nedenle yolculuğumuza şu soruyla başlayalım: Çıplak gerçeği görmek ve cehaletimizden kurtulmak istiyor muyuz, yoksa çalidan süpürgesine bakıp onu cadı mı ilan edeceğiz?